כנגדו נמי לא בעי מתקיף לה רבא והרי [1]עולותיכם ספו דלא הויין עשרין וחד וקרינן שאני התם דסליק עניינא והיכא דלא סליק עניינא לא והאמר רב שמואל בר אבא זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דר' יוחנן וכי הוה קרינן עשרה פסוקי אמר לן אפסיקו מקום שיש תורגמן שאני דתני רב תחליפא בר שמואל לא שנו אלא במקום שאין תורגמן אבל מקום שיש תורגמן פוסק: **מתני'** אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין את כפיהם ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא ואין עושין מעמד ומושב ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים וברכת חתנים ואין מזמנין (א) בשם פחות מעשרה(ב) ובקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן: **גמ'** מה"מ אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן דאמר קרא [2]ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה מאי משמע דתני ר' חייא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם [3]הבדלו מתוך העדה ואתיא עדה עדה דכתיב התם [4]עד מתי לעדה הרעה הזאת מה להלן עשרה אף כאן עשרה: ואין עושין מעמד ומושב פחות מעשרה: כיון דבעי למימר עמדו יקרים עמודו שבו יקרים שבו בציר מעשרה לאו אורח ארעא: ואין אומרים ברכת אבלים וברכת חתנים (וכו'): מאי ברכת אבלים ברכת רחבה דא"ר יצחק א"ר יוחנן ברכת אבלים בעשרה ואין אבלים מן המנין ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין: ואין מזמנין על המזון בשם פחות מעשרה (וכו'): כיון דבעי למימר נברך לאלהינו בציר מעשרה לאו אורח ארעא: והקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן (וכו'): מנה"מ אמר שמואל עשרה כהנים כתובים בפרשה חד לגופיה (וחד למעוטי) ואידך הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות תשעה ישראלים וחד כהן ואימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים קשיא: ואדם כיוצא בהן: אדם מי קדוש אמר רבי אבהו באומר דמי עלי דתניא האומר דמי עלי שמין אותו כעבד ועבד איתקש לקרקעות דכתיב [5]והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה: **מתני'** הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד

ובנביא

כנגדו נמי לא בעינן. לקבוע ג' פסוקים בנביא כנגד אותן שקורא המפטיר בתורה: **מקום שיש תורגמן שאני.** שיש טורח לצבור: **מתני' אין פורסין על שמע.** מנין הבא לבית הכנסת לאחר שקראו הצבור את שמע עומד אחד ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה שבקריאת שמע. פורסין לשון חלי הדבר: **ואין עוברין לפני התיבה.** שליח צבור: **ואין נושאין כפיהן.** הכהנים: **אין קורין בתורה.** בצבור: **אין עושין מעמד ומושב.** למת כשנושאין את המת לקוברו היו יושבין ז' פעמים לבכות את המת והרוצה לספדו יספוד והכי תניא (ב"ב דף ק:) אין פוחתין משבעה מעמדות ומושבות למת כגון עמדו יקרים עמודו שבו יקרים שבו: **ברכת אבלים.** מפרש בגמ': **ותנחומי אבלים.** כשחוזרין מן הקברות עומדין ומנחמין את האבל ואין שורה פחותה מעשרה במסכת סנהדרין (דף יט.): **ואין מזמנין על המזון בשם.** נברך אלהינו: **והקרקעות.** של הקדש הבא לפדותן צריך עשרה ואחד מהן כהן: **ואדם כיוצא בהן.** אם בא (ב) לפדות מיד הקדש ובגמ' מפרש לה: **גמ' עדה.** אין פחותה מעשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת יצאו יהושע וכלב: **לאו אורח ארעא.** להטריח שליח לכך ולקרותן יקרים דא"כ מה הנאת למרובין: **אין אבלים מן המנין.** שהרי הוא אומר ברכה למנחמים בפני עצמן אחינו בעל הגמול ישלם לכם גמולכם הטוב בא"י משלם הגמול ולאבלים בפני עצמן אחינו בעל נחמות ינחם אתכם בא"י מנחם אבלים (ג) ואינו כוללן יחד: **י' כהנים כתובים.** בפרשת הקדשות (ד) שלשה בערכין ושלשה בבהמה וארבעה בקרקעות וכיון דמשלמי בהו עשרה בעינן עשרה גברי: **חד לגופיה.** דכהן בעינן: **ואימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים.** כיון דטעמא משום מיעוט אחר מיעוט הוא השלישי אינו מיעוט אחר מיעוט וכיון דדרשת ליה (ג) שני מיעוט אחר מיעוט איתרבי לישראל כי הדר אתא כהן שלישי אשמועינן דליהוי כהן ולא ישראל וכן ה' וכן ז' וכן ט': **עבד איתקש לקרקעות.** שנאמר והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה לעולם בהם תעבודו: **מתני' ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד.** שלא יטעה מתורגמן (מן) המתרגם על פה:

ובנביא

לא שנו אלא במקום שאין מתרגמין. ועל זה אנו סומכין שאין אנו מתרגמין הפטרות * שבכל ימות השנה וכן הפרשיות:

אין פורסין על שמע פחות מעשרה. בירושלמי מפרש שאם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן אפ"ה גומרין ועל היוצאים הוא אומר ועוזבי ה' יכלו (ישעיה א) וכן הלכה:

ואין פורסין על שמע. הקונטרס פירש בני אדם שבאו בבית הכנסת אחר שהתפללו הצבור ורוצים לומר קדיש וברכו צריך עשרה ור"ת פירש דבשבעה שלא שמעו עם שלש אחרים סגי וה"נ איתא במס' סופרים(א) רבותינו שבמערב אומרים בשבעה ונותנים טעם לדבריהם דכתיב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' (שופטים ה) דאיכא שבע תיבות ויש"א אפילו בששה משום דברכו הוי הששי ור"ת כתב בספר הישר בחמשה משום דליכא אלא חמש תיבות עד ברכו וי"ל אפילו בשלשה שלא שמעו והכי פירושו דקרא בפרוע פרעות בישראל שלא עשו מה שמוטל עליהם לעשות אז יתנדב העם לברך ה' וליכא אלא שלש תיבות עד בהתנדב ותלמידי רש"י פירשו משמו דאפילו בשביל אחד שלא שמע יכולים הם לפרוס על שמע ואפילו אותו ששמע כבר יכול להוציא אותן שלא שמעו כמו שאנו רואים שליח צבור שאף על פי שהתפלל כבר השמונה עשרה ברכות בלחש חוזר ומתפלל בקול רם ואע"פ שכולנו בקיאין עכשיו מ"מ י"ל דאין זה ראייה כל כך דשאני השמונה עשרה ברכות שהרי אם היה מתפלל מתחילה בקול רם שמא לא יכוונו לבם להגיע עם שליח צבור במקום קדושה ומודים ור"ת לא היה רוצה לעשות אפילו לעצמו:

ואמר ר' יצחק א"ר יוחנן ברכת אבלים בעשרה. פירש ר"י דלא מיירי בברכת המזון שהרי לא היתה ברחוב העיר כדפי' פרק קמא דכתובות (דף ח: ושם) אלא מיירי בברכות שהיו אומרים ברחוב העיר במעמדות שהיו עושין לנחם אבלים אבל בשל ברכת המזון סגי בשלשה והוא עצמו מצטרף כדפירש הטעם שם: **עשרה** כהנים כו'. קשיא לי אמאי לא בעי אחד עשר דאין ב"ד שקול בכל דבר שהוא תלוי שעומד בשקול הדעת(ב): **ואדם** מי קדוש. פירש הקונטרס פ"ק דסנהדרין (דף טו.) והא אין נמכר בשוק כעבד לכן אין קדוש וקשיא אמאי לא קאמר דמיירי בעבד כנעני שיכול אדם להקדישו דהא עבד כנעני שפיר קרוי אדם כדאמרינן פ' השולח (גיטין לח: ושם(ג)) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה לרבות עבדו ושפחתו הכנענים וי"ל דאי איתא דמיירי בעבד כנעני סגי בשלשה אבל בעשרה לא כדאיתא בירושלמי גזרה שמא ישמעו ויברחו וא"ת אימא דההיא ירושלמי איירי בדינא דרבנן אבל בדינא דאורייתא צריך עשרה וא"כ הדר קושיין לדוכתיה דכי פריך אדם מי קדיש לישני דמיירי בעבד כנעני וי"ל דפשיטא ליה דמתניתין חשיב ותני הדינין שצריך לעשות וא"כ אי איתא דאיירי בעבד הא הוה בשלשה ועוד נראה דסבר ליה למקשן דאי איתא דמיירי בעבד הוה ליה לפרושי בהדיא הקרקעות והעבדים תשעה וכהן כדקתני בכל מקום הקרקעות והעבדים [וע"ע תוספות סנהדרין טו. ד"ה אדם]: **שמין** אותו כעבד ועבד איתקש לקרקעות דכתיב והתנחלתם אותם וגו'. משמע דעבד עברי איתקש לקרקעות והכי נמי משמע פרק קמא דקדושין (דף ז. ושם) דאשה הויא לה נכסים שיש להן אחריות מטעם דעבד איתקש לקרקע וקשיא דהיינו דווקא עבד כנעני דעליה כתיב קרא דוהתנחלתם אבל עבד עברי לא מצינו כלל דאיתקש לקרקע ודאי ההיא דקדושין יש לדחות כדפירש' שם אבל הכא קשיא:

ובנביא

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פי"ב מהל' תפלה הלכה יג טוש"ע או"ח סי' רפד סעיף א:
מג ב מיי' שם הלכה יג סמג עשין יט טוש"ע או"ח שם:
מד ג מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ה סמג שם טוש"ע או"ח סי' נה סעיף א וסי' סט סעיף א:
מה ד מיי' שם [הל' ד] טוש"ע או"ח סי' סט סעיף א:
מו ה מיי' שם הל' ה [ופט"ו שם הל' ט] טוש"ע או"ח סי' קכח סעיף א:
מז ו מיי' שם הלכה ד ופי"ב הלכה ג טוש"ע או"ח סי' קמג סעיף א:
מח ז מיי' פ"ח שם הל"ד:
מט ח מיי' פי"ג מהל' אבל הלכה ד טוש"ע יו"ד סי' שעו:
נ ט מיי' פי"ג מהלכות אבל הלכה א סמג עשין מד"ס ג טור שם:
נא י מיי' פ"ב מהלכות ברכות הלכה י ופ"י מהלכות אישות הלכה ה טוש"ע אה"ע סי' סב סעיף ד:
נב כ מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה ב סמג עשין כז טוש"ע או"ח סימן קצב סעיף א:
נג ל מיי' פ"ח מהל' ערכין הלכה ג:
נד מ מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ו טור ש"ע או"ח סי' נה סעיף א [וסי' סט סעיף א]:
נה ס מיי' פי"ג מהל' אבל הלכה א סמג עשין תד"ס ג טור י"ד סי' שעו:
נו ע מיי' פ"ב מהלכות ברכות הלכה י ופ"י מהל' אישות הלכה ה טוש"ע אה"ע סי' סב סעיף ד:
נז פ מיי' פ"ח מהלכות ערכין הלכה ג:
נח צ מיי' פי"ב מהלכות תפלה הלכה ג טור ש"ע או"ח סי' קלז סעיף ג:
נט ק מיי' שם הלכה י טוש"ע או"ח סי' קמה סעיף א:

תורה אור השלם

1. כה אמר יי צבאות אלהי ישראל עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר: ירמיהו ז כא
2. ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם: ויקרא כב לב
3. הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע: במדבר טז כא
4. עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: במדבר יד כז
5. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: ויקרא כה מו

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין ג.], ב) [ברכות כא: ע"ש], ג) [ברכות כה: ע"ש סנהדרין עד: ע"ש], ד) ב"ב ק:, ה) כתובות ח., ו) [ברכות מה:], ז) [סנהדרין טו.], ח) [סנהדרין לד.], ט) [יומא מג. ופ"ש], י) [סנהדרין טו.], כ) [כתובות ח:], ל) [ויקרא כז], מ) [פי' הל"ן], נ) [עי' תוס' ערכין יט: ד"ה לא לאמת], ס) [ע"ש דמייתי קרא אחרינא].

◆

גליון הש"ס

גמ' כיון דבעי למימר נברך לאלהינו. עי' ברכות דף מט ע"ב תוס' ד"ה נברך: תוס' ד"ה לא שנו וכו' שבכל ימות השנה. עי' לקמן דף כד ע"א תוס' ד"ה ואם היו:

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואין מזמנין על המזון בשם: **(ב)** רש"י ד"ה ואדם וכו' אם בא לפטור עצמו מיד: **(ג)** ד"ה ואימא חמשה וכו' דכיון דדרשת ליה כהן שני מיעוט:

◆

מוסף רש"י

ובקרקעות תשעה וכהן. קרקעות של הקדש צריך תשעה והעשירי כהן לשומן אם בא לפדותן, בגמרא מפרש ויליף לה מקראי (סנהדרין ב.). **ואדם.** הבא לפדות עצמו מיד הקדש צריך עשרה לשומו, ובגמרא פריך אדם מי קדיש (שם). **כיוצא בהן.** כקרקעות, דבעי נמי תשע וכהן לשומו (שם טו.). **עמדו יקרים עמודו.** לאחר שישבו מעט היה הממונה אומר להן עמדו ולכו אל מקום אחר, כך נראה בעיני (רשב"ם ב"ב ק.). **מיעוט אחר מיעוט.** דכולהו ממעטי ישראל, דמשמע כהן ולא ישראל (סנהדרין שם). **ואימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים.** בעינן, דקמא לגופיה ושני לו הוי מיעוט אחר מיעוט, ושלישי הדר אצטריך לגופיה דניהוי כהן, דכיון דאיתרבי ליה ממיעוט אחר מיעוט דאפילו ישראל, כי הדר כתב כהן דוקא כתביה, דלאו מיעוט אחר מיעוט הוא, דהא שני לאו מיעוט הוא אלא ריבוי, וכן כולם חד דווקא וחד הוי מיעוט אחר מיעוט (שם). **אדם מי קדוש.** והא אין נמכר בשוק כעבד לכן אין קדוש (תוס' כאן בשם רש"י סנהדרין, ולפנינו שם איננו).

◆

רבינו חננאל

כנגדו לא צריך. והדעת נוטה שאינו עולה. ואי סליק עניין ההפטרה, לא חיישינן לכ"א פסוקים. וכן אי איכא תורגמן אפי' לא קרא מן ההפטרה אלא ג' פסוקים פוסק, כר' יוחנן ודייו. [מתני'] אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין כפיהן ואין קורין בתורה ואין מפטירין בנביא ואין עושין מעמד ומושב ואין אומרים ברכת אבילים שהיא ברכת רחבה, ואמר ר' יוחנן ברכת אבילים בעשרה ואין אבילים מן המניין. ותנחומי אבילים וברכת חתנים ואין מזמנים על המזון בשם, פחות מעשרה. מנא לן וא'מרו משום ר' יוחנן דכתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם הבדלו מתוך העדה הזאת, וכתיב עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו יהושע וכלב נשארו המרגלים י' והן שנקראו העדה. ומפורש בתלמוד ארץ ישראל מהאי קרא דכתיב בבני יעקב לשבור בתוך הבאים וכתיב וירדו אחי יוסף עשרה. ומקשינן בירושלמי מכיון דתנינן אין פורשין את שמע, ליודה מילה תנינן אין עוברין לפני התיבה פחות מעשרה. ופרקינן לכן צריכה כהדה דתני אין פורשין את שמע פחות מעשרה התחילו בעשרה והלכו מקצתן גומרין, וכן כולם השנויים במשנתינו כיוצא בהן. ועל כולן הוא אומר ועוזבי ה' יכלו. [ואדם כיוצא בהן] וכן אדם שאמר דמי עלי שמין אותו כעבד, ולא יהיה פחות מעשרה. [מתני'] הקורא בתורה לא יפחות לו מג' פסוקין כנגד תורה נביאים וכתובים. ולא יקרא לתורגמן בתורה יותר מפסוק אחד